

1. α) Το σκηνικό του ποιήματος τοποθετείται στο Βυζάντιο, λίγο πριν την Άλωση. Πρόκειται για μια περίοδο παρακμής, κατά την οποία υποχωρεί το μεγαλείο της Αυτοκρατορίας καθώς εμφανίζονται κρούσματα ηθικής και πολιτικής διαφθοράς. Το σκηνικό αυτό της φθοράς και της αποδιοργάνωσης τοποθετείται συγκεκριμένα στον ιππόδρομο της Πόλης όπου βλέπουμε το βασιλιά να διασκεδάζει, να παίρνει μέρος σε αγώνες σαν άλλος Νέρωνας και να αποθεύεται από τους κόλακες και τους αυλόδουλους. Ο Τούρκος πλησιάζει, αλλά όλοι μένουν αδιάφοροι, παραδομένοι στη διαφθορά. Κανένας δεν ακούει τη φωνή των ακριτών που μοιρολογούν με αφορμή την εξαθλίωση της Αυτοκρατορίας.

β) Ο ποιητής – προφήτης παρατηρώντας το μέγεθος της παρακμής, αγανακτεί και προλέγει το χαμό της πολιτείας. Ο πόνος του για τον ξεπεσμό και το κατάντημα που βλέπει φτάνει ως τα όρια της απελπισίας και από εκεί αναδύεται ένα όραμα ελπίδας και ένα αισιόδοξο μήνυμα εθνικής αναγέννησης. Βέβαια τον ποιητή τον απασχολεί κυρίως η Ελλάδα της εποχής του. Έτσι η «Βυζαντινή Προφητία» μετατρέπεται σε μήνυμα αφύπνισης προς τους συγχρόνους του, δύο χρόνια μετά την ταπεινωτική ήττα στον Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897.

2. Στο ποίημα διακρίνονται δύο θεματικές ενότητες :

α) Στίχοι 1-24 : Τα στάδια της πτώσης της χώρας.
β) Στίχοι 25-41: Ελπίδα για μελλοντική ανάσταση της χώρας .

3. α) Χιαστό σχήμα στους στίχους 1-2 :

 παινεμένες χώρες
 χώρα ————— παινεμένη

Με το σχήμα αυτό τονίζεται το μεγαλείο του Βυζαντίου, το οποίο προβάλλεται να επισκιάζει την ιστορική παρουσία όλων των άλλων ένδοξων χωρών. Ο θετικός αυτός χαρακτηρισμός για τη Χώρα καθιστά τραγικότερη την πτώση που θα επακολουθήσει.

β) Προσωποποίηση της Χώρας στο στίχο 1-2 : «Χώρα παινεμένη». Η Χώρα παρουσιάζεται με ανθρώπινη διάσταση, ώστε να αισθητοποιηθεί το μέγεθος της τιμωρίας που θα υποστεί.

γ) Πλεονασμός στο στίχο 4 : « η Φήμη το στερνό το σάλπισμά της θα σαλπίζει». Ο ποιητής με το σχήμα αυτό επιδιώκει να δώσει έμφαση στην οικουμενική απήχηση που θα έχει η είδηση της Άλωσης, της παρακμής και του ξεπεσμού της Χώρας.

δ) Παρήχηση του σ στο στίχο 4 :

«το στέρνο το σάλπισμά της θα σαλπίζει»
Με την παρήχηση αυτή δίνεται με έντονο τρόπο το σάλπισμα και άρα η σημασία του, δημιουργώντας έντονο ηχητικό αποτέλεσμα.

4. Η Χώρα, φτάνοντας στο έσχατο σημείο της παρακμής και της διαφθοράς, θα υποστεί τελικά την τιμωρία. Γνωρίζοντας όμως την «κάθαρση» μέσω της μέγιστης ταπείνωσης, θα είναι πια έτοιμη για μια νέα πορεία ανόδου και

αναγέννησης. Θα απαλλαγεί από τον ξεπεσμό και την αλλοτρίωση, θα μπορέσει να προσεγγίσει ανώτερα επίπεδα ζωής, επαναφέροντας το μεγαλείο του παρελθόντος.

Με το συγκεκριμένο απόσπασμα της προφητείας, ο ποιητής εκφράζει το τελικό αισιόδοξο μήνυμα για την πατρίδα του. Οραματίζεται ένα «λαμπρό» μέλλον για τον Ελληνισμό της εποχής του, θεωρώντας απαραίτητη την αναβίωση και αναζήτηση των αξιών του ένδοξου παρελθόντος («τα φτερά τα πρωτινά»). Στις αξίες αυτές αποδίδει μια αναστάσιμη και αναγεννητική δράση, αφού μπορούν ν' αφυπνίσουν τη νεότερη εθνική συνείδηση και να επαναφέρουν την αίγλη του Ελληνισμού. Στο σημείο αυτό είναι φανερές οι απηχήσεις από το μεγαλοϊδεατισμό.

5. Το κοινό όραμα ελπίδας αφορά την αναγέννηση του Ελληνισμού μέσα από την υπέρβαση μιας παρακμιακής κατάστασης που έχει οδηγήσει αναπόφευκτα στην αποτελμάτωση. Απώτερος στόχος και των δύο ποιητών είναι η αφύπνιση της εθνικής συνείδησης του Ελληνισμού με την κινητοποίηση των πνευματικών και πολιτιστικών αποθεμάτων του.

Ο Παλαμάς πιστεύει ότι αυτός ο στόχος μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο με τη λυτρωτική επέμβαση μιας ανώτερης δύναμης, του Θεού. Αντίθετα, ο Σικελιανός αποδίδει τις ευθύνες στον άνθρωπο, αφού θεωρεί την αναγέννηση αποτέλεσμα ενός οργανωμένου και συνειδητού συλλογικού αγώνα.

Επιμέλεια : Καραχάλιου Ιωάννα